

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
SOCIOLINGÜÍSTICA
ESPANYOLA I
HISPANOAMERICANA

Coordinació: CALERO FERNANDEZ, MA.ANGELES

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	SOCIOLINGÜÍSTICA ESPANYOLA I HISPANOAMERICANA			
Codi	101065			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Doble titulació: Grau en Llengües Aplicades i Traducció i Grau en Filologia Hispànica	4	OBLIGATÒRIA	Presencial
	Grau en Filologia Hispànica	3	OBLIGATÒRIA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	3		3
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	CALERO FERNANDEZ, MA.ANGELES			
Departament/s	FILOLOGIA I COMUNICACIÓ			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	Hores presencials: 60. Hores de treball autònom de l'alume/a: 90.			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Castellà.			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
CALERO FERNANDEZ, MA.ANGELES	mariaangeles.calero@udl.cat	2	dilluns i dimarts, de 11h a 12h., despatx 3.45.
SERRANO ZAPATA, M. ISABEL	maribel.serrano@udl.cat	4	dilluns i dimarts, de 11 a 13h, despatx 3.75.

Informació complementària de l'assignatura

Estudi de la incidència dels factors socials en la diversitat del comportament lingüístic i en la pròpia estructura i evolució de la llengua espanyola, prestant especial atenció al contacte de l'espanyol amb altres llengües i a la seva regulació i planificació lingüístiques, així com a la repercussió de les diferències de gènere i la seva contribució a la construcció i manteniment dels estereotips sexuals, dissenyant estratègies alternatives.

L'alumnat estranger que procedeixi de programes de mobilitat o d'intercanvi ha de tenir present que aquesta assignatura necessita un coneixement oral i escrit de la llengua espanyola corresponent, com a mínim, a un nivell intermedi (B2 del *Marc Comú Europeu de Referència*).

Observacions: S'informa que quedarà automàticament suspès tot exercici que presenti més de cinc faltes d'ortografia o de construcció, en el ben entès que la presència d'errors ortogràfics, de puntuació, morfològics, lèxic-semàntics i / o de redacció serà sempre tinguda en compte en el moment d'avaluar l'assignatura. En assignatures d'una titulació de Filologia és imprescindible fer servir la llengua (oral i escrita) amb correcció i rigor.

Objectius acadèmics de l'assignatura

1. Adquirir les nocions bàsiques i els mètodes de la sociolingüística, la sociologia del llenguatge, l'etnografia de la comunicació i l'etnolingüística.
2. Reconèixer la repercussió dels factors socials en el comportament lingüístic i copsar que les llengües no són asèptiques sinó que contenen una visió del món particular i esbiaixada.
3. Identificar les fonts de desigualtats de gènere que operen en el sistema lingüístic i en la comunicació, i disseny d'estratègies per fomentar l'equitat.
4. Descobrir els diversos mecanismes del canvi lingüístic i analitzar les situacions derivades del contacte de l'espanyol amb altres llengües a Espanya i Amèrica.
5. Desenvolupar habilitats bàsiques que permetin una aproximació als mecanismes de política i planificació lingüístiques.
6. Posar en pràctica els mètodes d'anàlisis quantitatives i qualitatives propis de les ciències socials.

Competències

Competències bàsiques que es treballen en aquesta assignatura

- CB2 Aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseeixin les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins la seva àrea d'estudi.
- CB3 Capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- CB5 Saber desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Competències generals que es treballen en aquesta assignatura

- CG2. Analitzar i avaluar un tema o matèria, aplicant un raonament crític i objectiu.
- CG6 Demostrar una actitud sistemàtica de rigor en el treball.
- CG7 Demostrar capacitat d'aprenentatge autònom i maduresa intel·lectual.
- CG8 Planificar adequadament l'organització de la feina i la investigació.
- CG10 Identificar i saber gestionar les diferents fonts de documentació i informació com a base per potenciar l'estudi.
- CG11 Saber utilitzar la terminologia i les tècniques pròpies de l'àmbit disciplinar o professional.

Competències específiques que es treballen en aquesta assignatura

- CE2 Saber identificar els principis bàsics sobre els quals se sustenta l'estudi del llenguatge humà.
- CE3 Tenir capacitat per treballar en entorns tecnològics amb aplicacions lingüístiques.
- CE4 Conèixer els aspectes sistemàtics dels usos de la llengua des de diferents perspectives d'anàlisi gramaticals: fonètica, fonològica, lèxica, morfològica, semàntica, sintàctica, discursiva, pragmàtica i sociolingüística.
- CE7 Reconèixer les estratègies i canals de transmissió de la llengua espanyola.
- CE8 Reconèixer l'evolució històrica, externa i interna, de la llengua espanyola i capacitat per entendre i identificar diferents registres i variants dialectals.
- CE24 Saber assessorar i gestionar la política lingüística i de comunicació d'una empresa o institució.

Competències transversals que es treballen en aquesta assignatura

- CT1 Adquirir una adequada comprensió i expressió oral i escrita del català i del castellà.
- CT3 Adquirir capacitat en l'ús de les noves tecnologies i de les tecnologies de la informació i la comunicació.
- CT5 Adquirir nocions essencials de el pensament científic.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. Relacions entre llengua i societat i les disciplines que les estudien.
2. Variació lingüística i diversitat de l'espanyol.
3. Metodologia de la investigació sobre llengua i societat.
4. Variació i gènere.
5. Variació i contacte de llengües.
6. Planificació i política lingüística.

(L'ordre dels continguts pot modificar-se en funció dels temes que tractin els treballs de curs.)

Eixos metodològics de l'assignatura

Taula d'activitats formatives i dedicació horària de l'alumnat			
activitat	descripció	HP	HNP
Classe magistral	Explicació del temari.	42	0
Pràctiques	Pràctiques sobre recollida de dades, buidatge i tractament estadístic. Pràctiques sobre identificació de casos de designació no inclusiva.	6	6
Treball	Recerca sociolingüística de camp.	4	35

Activitats	Activitats de classe inversa i/o d'aprenentatge col·laboratiu. (En el cas que, pel nombre d'alumnes o per la dinàmica de l'assignatura, no es puguin fer, seran substituïdes per classes magistrals i/o pràctiques [HP] i per hores d'estudi per a l'examen i el treball [HNP]).	6	12
Avaluació	Exàmens (Les 2 HP corresponen a l'examen de la primera part de l'assignatura, que es fa en horari lectiu. La segona part s'avalua en la data establerta per la Facultat de Lletres, fora de l'horari lectiu).	2	37
TOTAL		60	90

HP: hores de presencialitat,

HNP: hores de treball autònom de l'estudiant/a.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Vegeu la **Metodologia**.

Sistema d'avaluació

Criteris generals

1. Quedarà automàticament suspès tot exercici (pràctica, examen, treball, informe) que presenti més de cinc faltes d'ortografia o de construcció, en el ben entès que la presència d'errors ortogràfics, de puntuació, morfològics i / o de redacció serà sempre tinguda en compte en el moment d'avaluar l'assignatura. En assignatures d'una titulació de Filologia és imprescindible fer servir la llengua (oral i escrita) amb correcció i rigor.

2. En cas de frau acadèmic o còpia espontània, s'aplicarà el que estableix la *Normativa de l'avaluació i la qualificació de la docència en els graus i màsters* de la UdL. Aquesta normativa es pot consultar a <https://www.udl.cat/ca/udl/norma/ordenaci/>.

3. És requisit tenir aprovat el treball i treure una mitjana de 5 entre els dos exàmens per aplicar els percentatges.

Tipologia d'avaluació

- **Avaluació ordinària**

L'avaluació ordinària **és contínua**.

Se distribuye de la siguiente manera.

Taula de mecanismes d'avaluació contínua			
mecanismes d'avaluació	descripció dels criteris	observacions	% sobre la nota final

Bloc 1: Examen	Examen 1 Es podran realitzar petits test de lectures, que ajudaran la preparació de l'examen.	S'avalua l'adquisició dels conceptes i teories que sustenten la primera part de l'assignatura.	30%
Bloc 2: Examen	Examen 2 Es podran realitzar petits test de lectures, que ajudaran la preparació de l'examen.	S'avalua l'adquisició dels conceptes i teories que sustenten la segona part de l'assignatura.	30%
Bloc 3: Treball	Recerca sociolingüística de camp.	La guia d'elaboració del treball es penjarà a l'eina d' Activitats del campus virtual. L'alumne o alumna ha de lliurar el treball per la mateixa eina.	30%
Bloc 4: Activitats	Activitats de classe invertida o preparatòries pel treball de recerca..	S'avalua la comprensió i adquisició dels continguts inclosos en les lectures o vídeos que s'hagin de llegir o visualitzar, en el cas de les activitats de classe invertida. S'avalua l'adequació i correcció de les tasques preparatòries pel treball de recerca..	10%
TOTAL			100%

• **Avaluació alternativa**

L'estudiant o l'estudianta que es vulgui acollir a l'avaluació alternativa haurà de presentar un contracte de treball o justificar, mitjançant un escrit dirigit a la degana, les raons que li impossibiliten fer l'avaluació continua en un termini de cinc (5) dies des del començament del quadrimestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a lletres.secretariacentre@udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria Acadèmica de la Facultat de Lletres.

Es distribueix de la següent manera.

Taula de mecanismes d'avaluació contínua			
mecanismes d'avaluació	descripció dels criteris	observacions	% sobre la nota final
Examen	Examen teòric-pràctic	S'avalua l'adquisició dels conceptes, teories i mètodes que sustenten l'assignatura, així com les habilitats d'interpretació de dades estadístiques i gràfics des de la disciplina socioingüística.. Inclourà una part en la qual es desenvoluparà una qüestió d'ampli abast; una segona part en què es donarà resposta breu a qüestions més precises, i una tercera part dedicada a analitzar un cas pràctic. Les dates d'examen i recuperació corresponen a les establertes per la Facultat de Lletres al calendari d'exàmens.	100%
TOTAL			100%

Bibliografia i recursos d'informació

A l'inici de curs s'establiran les lectures obligatòries, així com altres complementàries per a la realització de les activitats d'aprenentatge col·laboratiu.

1. Bibliografia bàsica

Calero Fernández, Mª Ángeles. 2007. *Percepción social de los sexolectos*. Cádiz: Universidad de Cádiz.

López Morales, Humberto. 2004. *Sociolingüística*. Madrid: Gredos. 3ª edición aumentada.

Lozano Domínguez, Irene. 1995. *Lenguaje masculino y lenguaje femenino. ¿Condiciona nuestro sexo la manera de hablar?* Madrid: Minerva.

Moreno Fernández, Francisco. 1998. *Principios de sociolingüística y de sociología del lenguaje*. Barcelona: Ariel.

Moreno Fernández, Francisco. 1990. *Metodología sociolingüística*. Madrid: Gredos. Deusto.

Ruiz, Francesc, Rosa Sanz y Jordi Solé. 2001. *Diccionario de sociolingüística*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

2. Obres generals

Almeida, Manuel. 1999. *Sociolingüística*. Universidad de La Laguna.

Bernstein, Basil. 1980. *Langage et classes sociales: codes sociolinguistiques et contrôle sociale*. Paris: Éditions de Minuit.

Calero Fernández, Mª Ángeles. 2007. *Percepción social de los sexolectos*. Cádiz: Universidad de Cádiz.

Díaz-Campos, Manuel. 2014. *Introducción a la sociolingüística hispánica*. Oxford: Wiley Blackwell.

García Mouton, Pilar. 2003. *Así hablan las mujeres. Curiosidades y tópicos del uso femenino del lenguaje*. Madrid: La Esfera de los Libros. Prólogo de Álex Grijelmo.

Fasold, Ralph. 1996. *La sociolingüística de la sociedad. Introducción a la Sociolingüística*. Madrid: Visor.

García Marcos, Francisco. 1999. *Fundamentos críticos de sociolingüística*. Universidad de Almería. García Mouton, Pilar. 1999. *Cómo hablan las mujeres*. Madrid: Arco/Libros.

Gimeno Menéndez, Francisco. 1990. *Dialectología y sociolingüística españolas*. Universidad de Alicante.

Hudson, R.A. 1980. *La sociolingüística*. Barcelona: Anagrama, 1981.

Labov, William. 1983. *Modelos sociolingüísticos*. Madrid: Cátedra.

Lavandera, Beatriz. 1984. *Variación y significado*. Buenos Aires: Hachette.

López Morales. 1994. *Métodos de investigación lingüística*. Salamanca: Ediciones Colegio de España.

Lüdtke, Helmut. 1998. *El cambio lingüístico*. Universidad Autónoma de Barcelona.

Moreno Fernández, Francisco (ed.). 1992. *Sociolinguistics and Stylistic Variation*. Monográfico de LynX 3.

Pearson, Judy C., Lynn H. Turner y W. Todd-Mancillas. 1985. *Comunicación y género*. Barcelona: Paidós.

1993.

Romaine, Suzanne. 1996. *El lenguaje en la sociedad*. Barcelona: Ariel.

Romaine, Suzanne. 2000. *Language in Society: an introduction to Sociolinguistics*. Nova York: Oxford University Press.

Rotaetxe Amusatogui, Karmele. 1988. *Sociolingüística*. Madrid: Síntesis.

Ruiz, Francesc, Rosa Sanz y Jordi Solé. 2001. *Diccionari de sociolingüística*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

Serrano, Mª José. 1996. *Cambio sintáctico y prestigio lingüístico*. Frankfurt - Madrid: Vervuert / Iberoamericana.

Silva-Corvalán, Carmen. 1989. *Sociolingüística. Teoría y análisis*. Madrid: Alhambra.

Tannen, Deborah. 1994. *Gender and Discourse*. Oxford-New York: Oxford University Press. Tiene traducción española: 1996. *Género y discurso*. Barcelona-Buenos Aires: Paidós.

3. Estudis sociolingüístics sobre l'espanyol

Alba, Orlando. 1990. *Variación fonética y diversidad social en el español dominicano de Santiago*. Santiago: PUCMM.

Bastardas, A. y J. Soler (eds.). 1988. *Sociolingüística i llengua catalana*. Barcelona: Empúries.

Borrego Nieto, Julio. 1981. *Sociolingüística rural: Investigación en Villadepera de Sayago*. Universidad de Salamanca.

Calero Fernández, Mª Ángeles. 1993. *Estudio sociolingüístico del habla de Toledo*. Lleida: Pagès Editors.

Calero Fernández, Mª Ángeles. 2006a. "Creencias y actitudes lingüísticas en torno al género gramatical en español", en Mª Isabel Sancho Rodríguez, Lourdes Ruiz Solves y Francisco Gutiérrez García (eds.), *Estudios sobre lengua, literatura y mujer*, Universidad de Jaén, pp. 235-284.

Calero Fernández, Mª Ángeles. 2006b. "El español en Cataluña: una revisión sociolingüística", en Ana Mª Cestero, Isabel Molina y Florentino Paredes (eds.), *Estudios sociolingüísticos del español de España y América*, Madrid, Arco/Libros, pp. 205-211.

Carbonero, Pedro y Mª Teresa Palet. 1990. *Sociolingüística andaluza 5: Habla de Sevilla y hablas americanas*. Universidad de Sevilla.

Casanovas Català, Montserrat. 2000. *Análisis cualitativo y cuantitativo de la morfosintaxis de una segunda lengua: el caso del español en contacto con el catalán*. Tesis Doctoral, Universidad de Lleida.

Casanovas Català, Montserrat. 2005. *Español y catalán en contacto. La expresión deíctica en el castellano hablado en Lleida*, Aachen: Shaken.

Cortés Rodríguez, Luis. 1986. *Sintaxis del coloquio. Aproximación sociolingüística*. Universidad de Salamanca.

Díaz Peralta, Marina. 2000. *La expresión de futuro en el español de Las Palmas de Gran Canaria*. Las Palmas: Cabildo de Gran Canaria.

Díez de Revenga, Pilar y José María Jiménez Cano (eds.). 1996. *Estudios de sociolingüística. Sincronía y diacronía*. Murcia: DM.

Díez de Revenga, Pilar y José María Jiménez Cano (eds.). 1999. *Estudios de sociolingüística II. Sincronía y diacronía*. Murcia: DM.

Etxebarria Arostegui, Maitena. 1985. *Sociolingüística urbana. El habla de Bilbao*. Salamanca: Universidad de Salamanca / Universidad de Deusto.

- Etxebarria Arostegui, Maitena. 1995. *El bilingüismo en el Estado español*. Bilbao: Ediciones FBV.
- Etxebarria Arostegui, Maitena. 2000. *Variación sociolingüística en una comunidad bilingüe*. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- García, Constantino. 1976. "Interferencias lingüísticas entre el gallego y el catalán". *RSEL* 6.2, 327-343.
- Gómez Molina, José Ramón. 1986. *Estudio sociolingüístico de la comunidad de habla de Sagunto (Valencia)*. València: Institució Valenciana d'Estudis i Investigació.
- González Ferrero, Juan Carlos. 1991. *La estratificación sociolingüística de una comunidad semiurbana: Toro (Zamora)*. Universidad de Salamanca.
- Lamíquiz, Vidal y Pedro Carbonero. 1985. *Sociolingüística andaluza 1: Metodología y estudios*. Universidad de Sevilla.
- López García, Ángel y Ricardo Morant. 1991. *Gramática femenina*. Madrid: Cátedra.
- López Morales, Humberto. 1983. *Estratificación social del español de San Juan de Puerto Rico*. México: UNAM.
- Martín Zorraquino, Mª Antonia, Mª Rosa Fort Cañellas, Mª Luisa Arnal Purroy y Javier Giralt Latorre. 1995a. *Estudio sociolingüístico de la Franja Oriental de Aragón*. Universidad de Zaragoza.
- Martín Zorraquino, Mª Antonia, Mª Rosa Fort Cañellas, Mª Luisa Arnal Purroy y Javier Giralt Latorre. 1995b. *Estudio sociolingüístico de la Franja Oriental de Aragón. Anexos*. Universidad de Zaragoza.
- Martínez Martín, Federico Miguel. 1983. *Fonética y sociolingüística en la ciudad de Burgos*. Madrid: CSIC.
- Medina López, Javier. 1993. *Sociolingüística del tratamiento en una comunidad rural (Buenavista del Norte. Tenerife)*. Santa Cruz: Ayuntamiento de Buenavista del Norte / Viceconsejería de Cultura y Deportes del Gobierno de Canarias.
- Montoya Abad, Brauli. 1996. *Alacant: La llengua interrompuda*. Valencia: Denes.
- Real Academia Galega. 1993. "Datos sobre o mapa sociolingüístico de Galicia". En *Actas del I Simposi de Demolingüística*. Tortosa: Institut de Sociolingüística Catalana.
- Real Academia Galega. 1994. *Lingua inicial y competencia lingüística en Galicia*. Santiago. Real Academia Galega.
- Rojo, Guillermo. 1981. "Conductas y actitudes sociolingüísticas en Galicia". *RSEL* 11.2, 269-310.
- Samper Padilla, José Antonio. 1990. *Estudio sociolingüístico del español de Las Palmas de Gran Canaria*. Las Palmas: Cabildo Insular de Gran Canaria.
- Serrano, Mª José (ed.). 1999. *Estudios de variación sintáctica*. Frankfurt - Madrid: Vervuert / Iberoamericana.
- Serrano, Mª José. 1994. *La variación sintáctica: formas verbales del periodo hipotético en español*. Madrid: Entinema.
- Siguan, Miguel. 1992. *La España plurilingüe*. Madrid: Alianza.
- Silva-Corvalán, Carmen. 2001. *Sociolingüística y pragmática del español*. Washintong, D.C.: Georgetown University Press.
- Williams, Lynn. 1987. *Aspectos sociolingüísticos de la ciudad de Valladolid*. Valladolid: Universidad de Valladolid / Universidad de Exeter.

4. Vídeos

<http://www.youtube.com/watch?v=hry5wg03APQ> (Conferencia sobre conceptos básicos de la

sociolingüística y etnografía de la comunicación. Mariana Szeretter y Paula García. 1ª parte. Duración: 35:43')

<http://www.youtube.com/watch?NR=1&v=N9pFmSYdEsc&feature=endscreen> (Conferencia sobre conceptos básicos de la etnografía de la comunicación. Paula García. 2ª parte. Duración: 38:22')